

Ankara Kentindeki Altı Yuvada Beslenme Durumu ve Bununla İlgili Bazı Faktörler

Arda Erim*

Giriş

Günden güne ağırlaşan yaşam koşulları ile birlikte artan gereksinimler, kentleşme hareketleri ve sanayileşmenin doğal sonucu olarak iş sahası ve çeşidi çoğalmış, buna bağlı olarak bir çok anne çalışma hayatına atılmıştır. Bu nedenle, çalışan annelerin çocuklarına gündüz bakımı sağlayacak kurumlara duyulan gerekseme, her geçen gün biraz daha artmaktadır.

Çocuğun kişiliği okul öncesi yıllarında biçimlenmekte ve yetişkinlik çağındaki davranışlarını etkileyecek alışkanlıklar edinmesi ilköğretim öncesine dayanmaktadır. Kreş ve Gündüz bakım Evleri çocuğun okul öncesi eğitimi bakımından eğitim örgütlerine de yardımcı olduğu için ayrıca önem taşımaktadır.¹

Çocukların bu yaştaki beslenmeleri onların ilerdeki yaşantılarını etkileyecektir. Gelişmekte olan ülkelerde en çok çocuk hastalıklarından ölümler ve çeşitli beslenme bozuklukları bu grupta görünmektedir.² Bu bakımdan ilgili örgütlerce bu yaş gurubu ile erişkin kadınlar gurubu sağlık yönünden toplumun aynası rolü oynuyarak, beslenme ve hastalık durumu hakkında bilgi almamıza yardım etmektedir. Bu nedenle okul öncesi çocuklarının beslenme durumlarını araştırmanın gereği açıkça görülmektedir. Bu araştırma, yuvalara bırakılan çocukların beslenme durumu ve bununla ilgili faktörler üzerinde bilgi toplanarak, bulguları değerlendirip konu ile ilgili kuruluşlara yardımcı olmak amacı ile yapılmıştır.

---

* Beslenme ve Diyetetik Bilim Uzmanı.

Çocuk Yuvaları Hakkında Genel Bilgiler

İyi Bir Ana Okulu Nitelikleri:

I. Binanın Genel Nitelikleri: Tek katlı, bahçe içinde ve sabah güneşi alan oyun odaları, gözlem odası, oyun odası deposu, çocuklar için tuvalet ve lavabolar, mutfak ,bir öğretmen odası, bir idareci odası, bir sınıf (öğretmen odaları için) bir veli mülakat odası, bir doktor odası, yetişkinler için tuvalet ve bahçe araçları için bir depo olmalıdır.

a) *Oyun Odaları:* Sınıflar 3-4 ve 5-6 yaş gurupları için ayrı ayrı olmalı ve her sınıfta 20-25 çocuk bulunmalıdır. Her çocuk için 4-5 m² saha düşünülmalıdır.

Her oyun odasında bahçeye, tuvaletlere, depoya ve ana okulu holüne açılan birer kapı olmalıdır.

Oyun odalarının pencereleri yere kadar cam veya çocuklar oturdukları zaman dışarısını görecektir şekilde olmalıdır. Taban marley ile kaplanmalı, duvar renkleri hoş gidecek şekilde olmalı, çizgi ve şekillere önem verilerek cazip bir hale getirilmelidir. Saksı çiçekleri, duvar resimleri güzellik verici yönüyle önemlidir. Sandalye ve masalar çocuk boyunda olmalı, masalar köşeli olmalı, birleştirildiğinde çeşitli şekiller verilebilmelidir.

b) *Gözlem Odaları:* Her oyun odasının yanında birer tane gözlem odası bulunmalı, oyun odalarına bakan yüzü tek taraflı ayna ile kaplanmalıdır. Bu mümkün olmadığı takdirde iki kat çok ince tel geçirilmelidir. Gözlem odasının tabanı, oyun odasından 10-15 cm daha yükseltilmelidir.

c) *Tuvalet ve Lavabolar:* Her oyun odasının yanında birer tane olmalı, her dört, beş çocuk için bir tuvalet ve lavabo olmalıdır. Yükseklikler çocuk boyuna göre ayarlanmalıdır.

d) *Mutfak:* Mevcut çocuğa yemek pişirmeye elverişli büyüklükte ve çalışan personel göz önüne alınarak yapılmalıdır. Havalandırma teşkilâtı olmalı, biri yemeğin servis edilmesi, diğeri ham madde halinde yiyeceklerin girmesi için iki kapısı olmalıdır.

e) *Bahçe:* Her çocuk için düşünülecek saha 10 m² olmalı, etrafı duvarla çevrilmeli ve beton saha, kum sahası ve çeşitli oyun araçları bulunmalıdır.³

II. Diğer Nitelikler: Elzem olan personel, müdür ve yardımcısı, öğretmen, öğretmen yardımcıları, doktor, hemşire, sosyal hizmet elamanı, diyetisyen, ayniyat, ambar memuru, aşçı, çeşitli hizmet personeldir.^{3,4,5,6,7}

Okul Öncesi Çocuklar Üzerinde Yapılan Beslenme ve Sağlık Araştırmaları

Türkiye'nin muhtelif bölgelerinde okul öncesi çocuklarında beslenme sorunlarını ortaya koyan bir takım araştırmalar yapılmıştır.

Toplumumuzun beslenme durumu üzerinde bilgi veren çalışmalar-
dan biri Ecstein'e aittir.⁸ Bu çalışmada 28 ilimizin 188 köyünde ve bazı kasabalarda çocuk bakımı, gelişimi ve beslenmesi ile bunları etkileyen tarımsal, sosyo-ekonomik ve kültürel faktörler gözlenmiştir. Buna göre, çocuk ölüm oranının yüksek olduğu protein, kalori ve vitamin yetersizliği belirtilerinin sık görüldüğü, halkın daha çok karbonhidratlı yiyeceklerle beslendiği, hayvansal protein kaynaklarının yetersiz tüketildiği, sebze ve meyva tüketiminin bölgelere göre değiştiği belirtilmektedir.

Köksal,⁹ Ankara Kentinin sosyo-ekonomik bakımdan farklı üç semti ile Ankara-Etimesgut bölgesinin altı köyünde yaptığı çalışmada aile besin tüketim düzeyini, boy ve ağırlık durumu ile klinik belirtileri, hayati ve tıbbi istatistik verilerini, sosyo-ekonomik ve kültürel faktörleri araştırmıştır. Araştırma kapsamına giren bölgedeki beslenme sorununun nedenleri, iyi kalite yiyecek tüketiminin yetersizliği, ekonomik güçsüzlük, bilgisizlik, yanlış inançlar, ailenin kalabalık oluşu ve çevre sağlığı koşullarının yetersizliğidir. Uzel,¹⁰ Kayseri ilinin Tomarza ilçe merkezi ile altı köyünde yaptığı araştırmada; yetersiz ve dengesiz beslenme sorunları olduğunu; sorunların, bilhassa okul öncesi çocukların büyüme ve sağlık durumlarını etkilediğini, sorunların çeşitli nedenleri olduğunu ve bunların çözümü için tarımsal ve sosyo-ekonomik tedbirler yanında, yaparak, yaşayarak öğrenme esasına dayanan beslenme eğitiminin yararlı olabileceğini ortaya koymuştur.

Beslenme sorunlarının yaygın olduğu çocuk gurubunda, morbidite ve mortalite durumları, büyüme ve gelişme, çocuk beslenme alışkanlıkları ve bunlarla ilgili sosyo-ekonomik ve kültürel faktörler üzerinde çeşitli araştırmalar yapılmıştır.^{11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20} Araştırma sonuçları, okul öncesi çocuklarda protein-kalori yetersizliğinin birinci derecede beslenme sorunu olduğunu, anemi ve raşitizmin bunu izlediğini göstermektedir. Beslenme sorunlarının, gereğinden uzun süre emzirme, ek yiyeceklere vaktinde başlamama, verilen ek yiyeceğin yetersiz ve kalitesiz oluşu gibi nedenleri olduğu belirtilmektedir.

Araştırma Yöntemi ve Araçları

Ankara kentindeki çocuk yuvalarının beslenme durumunu ortaya koyan bu araştırmaya, Ankara'nın değişik semtlerinden üç resmi, üç özel yuva seçilerek başlanmıştır.

Yuvalar mümkün olduğu kadar sosyo-ekonomik yönden farklı muhitlerden alınmış ve bu yuvalar arasından kura ile altı yuva seçilmiştir. Araştırmanın yapıldığı yuvaların özellikleri Tablo I de görülmektedir. Araştırma Eylül 1971 tarihinde başlamış, bilgilerin toplanması ekim sonunda bitmiş, verilerin değerlendirilmesi Haziran 1972 tarihinde sona ermiştir.

Her yuvaya bir hafta müddetle gidilmiş ve çocukların besin tüketimi saptanmıştır. Tüketilen net yiyecek miktarı, ayıklama sırasında meydana gelen ve çocukların tabakta bıraktıkları artıklar toplanarak, satın alınan yiyecek miktarından çıkartılarak hesaplanmıştır.

Çocukların bir haftada yuvada tükettiği yiyeceklerin kalori ve besin maddeleri değerleri, tüketilen net yiyecek üzerinden gıda kompozisyon cetvelleri kullanılarak hesap edilmiştir.

Bulgular

Araştırma yapılan yuvaların beslenme durumu ve beslenme ile ilgili faktörler aşağıda gösterilmektedir.

1) Yemekhane ve mutfak durumları incelendiğinde; mutfağın binadaki yeri Uğur Yuva, Kız Teknik Yüksek Öğretmen Okulu Yuvasında ve Özel Kırhanlar Yuvasında yemek odasının yanında, diğer yuvalarda binanın arka tarafındadır. Mutfaklar genellikle ihtiyacı görebilecek kapasitededirler.

2) Yiyeceklerin satın alınması ve yemeklerin plânlanması incelenmiştir. Yiyecekleri satın alan ve menü plânını yapan kişiler her yuvada değişiktir. Bu işler Kız Teknik ve Uğur Çocuk Yuvasında öğretmen, Canım Yuvasında doktor, Zübeyde Hanımda muhasebeci Özel Kırhanlarda müdür ve Çocuk Esirgemedede baş hemşire tarafından yapılmaktadır. Bu kişilere satın almada aşçı ve diğer çalışanlar yardımcı olmaktadır. Yiyeceklerin satın alınma devresi genellikle günlük-tür. Öğün çeşidi yuvalarda, kuşluk, öğlen, ikinci şeklindedir.

3) Yemek pişirilmesi ile ilgili bilgiler, aşçıdan elde edilmiştir. Yemekler sabah pişirilmektedir. Sebzeler ayıklandıktan sonra yıkanıp, suda bekletilip, sıcak suda haşlanmaktadır. Et olarak, koyun ve dana eti kullanılmaktadır. Sütün kaynama süresi 5-60 dakika arasında değişmektedir. Süt, Uğur ve Canım Yuvalarında sütçüden alınıp 20-30 dakika kaynatılmaktadır. Çocuk Esirgeme ve Kız Teknikte süt tozu kullanılmakta ve Zübeyde hanımda çiftlikten satın alınmaktadır.

4) Çocuk başına düşen günlük yiyecek maddeleri ortalaması Tablo II de görülmektedir. Yuvalarda genellikle et, tahıl, taze sebze, meyva gibi yiyecekler yeterlidir.

TABLO I
Yuvalar Hakkında Genel Bilgi

Yuva adı	Semt	Kapa- site	Açıl- dığı sene	Yaş grubu	Grup- lardaki çocuk sayısı	Öğret- men sayısı	Bina tek iki kat	Bahçe yaz	kiş	Odaların tabanı	Depo	Gözetim yeri	Çocuk başına düşen saha
Uğur Çocuk Yuvası	Gaziosmanpaşa	30	1969	3-5 5-7	16 14	1 1	x	Evet	Hayır	Muşamba	Var	Yok	2-3 m ²
Özel Kırhanlar	Bağçelievler	55	1968	3-4 5-6	25 37	1 1	x	Evet	Hayır	Mozaik	Yok	Yok	2-3 m ²
Canım Yuva	Sıhhiye	90	1960	0-2 2-3 3-4 4-5 6	16 12 20 22 16	1 1 1 1	x	Evet	Hayır	Marley	Yok	Yok	2-3 m ²
Zübeyde H.	Tandoğan	175	1964	4-6	25	7	x	Evet	Hayır	Marley	Var	Var	2-3 m ²
Kız Teknik Y.Ö.O. Beşevler	Beşevler	40	1960	3-4	16	2	x	Evet	Hayır	Marley	Var	Var	3-4 m ²
Çocuk Esirgeme	Ulus	98-100	1938	0-2 2-4 4-6	26 35 35	1	x	x	x	Mozaik	Yok	Yok	2-3 m ²

TABLO II
Çocuk Başına Düşen Yiyecek Miktarları Ortalaması

Yiyecek grupları	Uğur Çocuk Yuvası (gr)	Özel Kırhanlar Yuva. (gr)	Canım Yuva (gr)	Zübeyde Hanım (gr)	Kız Teknik (gr)	Çocuk Esirgeme (gr)	4-6 yaş grb. için yiyecek istihkakı (gr)
1) Et	29.9	28.2	33.4	38.1	23.2	32.0	40
2) Süt yoğurt peynir vb.	23.3	18.7	111	60.8	24.7	33.4	400
3) Yumurta	3.0	1.2	22	0.8	2.5	-	25
4) Tahıllar Ekmek, pirinç, mak. vb.	34.8	163.6	153.6	110.2	106.3	123.0	100
5) Taze sebzeler	71.8	53.3	63.5	119.4	87.2	156.0	100
6) Y. Sebzeler (k. soğan, patates)	83.0	41.3	19.8	15.6	10.4	38.5	100
7) Meyveler	85.8	61.1	38.6	128.2	78.8	93.0	100
8) K. Baklagıllar	41.4	5.1	2.3	3.2	-	-	30
9) Yağlar	10.7	11.7	4.8	11.1	14.3	22.5	19
10) Şeker (tatlılar)	4.4	23.3	21.6	25.1	17.5	22.5	35

TABLO III
Günlük Ortalama Çocuk Başına Düşen Kalori ve Besin Maddeleri

Yuvalar	Kalori	Protein (gm) Hay. Bitki.	Yağ gm	Ca mg	Fe mg	Vit A I.U.	Thiamin mg	Riboflavin		Niacin mg	C vit mg	Kayıplar için Düzeltilen C vit mg	
								mg	mg				
Uğur Yuva	825	6.4	18.55	24.95	17.51	128.96	8.95	684	0.68	0.36	6.94	20	10
Kırhanlar	914	5.9	16.5	22.4	23.2	100	5.02	1247	0.5	0.26	5.12	41.5	20
Canım Yuva	819	10.44	13.8	24.24	18.9	208.4	4.94	1906.4	0.46	0.46	4.86	31.44	15.72
Zübeyde Hanım	766	8.4	11.7	20.1	20.2	191.7	4.74	1195.2	0.45	0.43	5.76	36.08	18.04
Kız Teknik	669	6.4	11.8	18.2	21.2	113.3	4.14	2172.4	0.4	0.38	4.42	30.86	15.43
Çocuk Esirgeme	811	8.2	12.4	20.6	30	120	7.16	1412	0.5	0.38	5.42	44.36	22.18

TABLO IV
Yuvalardaki Çocukların Ağırlık ve Boy Ölçüleri

Yuvalar	Ölçülen çocuk sayısı	Ağırlık						Boy													
		Erkek			Kız			Erkek			Kız										
		10	25	50	75	90	10	25	50	75	90	10	25	50	75	90					
Uğur Yuva	22	0	2	5	2	6	0	1	0	1	5	1	6	1	5	2	1	0	1	1	4
Kırhanlar	28	1	2	4	4	3	0	1	6	1	7	1	4	5	3	1	1	4	2	3	4
Canım Yuva	20	0	4	1	7	3	0	0	3	0	2	3	1	2	6	3	1	3	0	1	0
Zübeyde Hanım	16	2	2	7	1	0	0	2	2	0	0	3	3	5	1	0	2	0	1	1	0
Kız Teknik	24	1	4	3	3	3	0	3	2	4	1	1	4	3	2	4	0	1	5	2	2
Çocuk Esirgeme	19	1	3	4	1	1	0	2	3	3	1	6	1	11	0	1	3	2	1	2	1

5) Çocuk başına düşen günlük kalori ve besin maddeleri ortalaması, Tablo III de görülmektedir. Çocukların yuvalarda aldıkları besin günlük gıdalarının beşte üçünü kapsamaktadır. Buna göre alınması gerekli günlük kalori ve besin maddeleri istihkakının beşte üçü şöyledir.²¹ Kalori 1020, protein 17,8 gm, kalsiyum 300 mg, demir 6 mg, A vitamini 1200 I.U thiamin 0,42 mg, riboflavin 0,54 mg, niacin 6,7 mg, C vitamini 18 mg dir. Bütünüyularda protein yeterlidir. Kalsiyum düşüktür. Demir, Uğur ve Çocuk Esirgeme yuvalarında düşüktür. A vitamini, Uğur Yuva dışında yeterlidir. Thiamin, riboflavin, niacin genellikle yeterlidir. C vitamini ise genellikle yetersizdir.

6) Yuvalarda boy ve kiloları ölçülen çocukların Boston standartlarına göre hangi persentile girdiği Tablo IV de görülmektedir.

7) Muayene edilen çocuklardaki çürük, eksik ve dolgu dişlerin durumu incelenmiştir. Çürük diş sayısı Özel Uğur Yuvasında hiç yok, Özel Kırhanlarda % 25, Özel Canım Yuvada % 5, Zübeyde Hanım Yuvasında % 29 Kız Teknik Yüksek Öğretmen Okulu Yuvasında % 17, Çocuk Esirgemedede % 42 dir.

8) Yiyeceklerin artık miktarları da incelenmiştir. En çok sebze yemekleri tabakta artık olarak bırakılmaktadır. İkinci olarak meyva artık bırakılmaktadır. Genellikle diğer gıda maddelerinde fazla bir artık yoktur. Ancak et, sebze yemekleri içinde yenmeyip artık olarak bırakılmaktadır. Et köfte şeklinde verildiği zaman daha iyi tüketilmektedir. Artan yemekler çoğu yuvada kapıcı ve odacılara verilmekte, Kız Teknik'te ise dökülmektedir.

Tartışma

Araştırma yapılan yuvaları genel nitelikleri yönünden gözden geçirecek olursak iyi birana okulu özelliklerine en yaklaşmış yuva olarak Kız Teknik Yüksek Öğretmen Okulu Çocuk Yuvasını gösterebiliriz. İkinci olarak iyi bir yuva niteliğine yaklaşan Zübeyde Hanım Ana Okulunu gösterebiliriz. Diğer yuvalar bina olarak tek veya iki katlı müstakil evlerin kiralanarak yuva haline getirilmesiyle çalışmaya başlamıştır.

Personel yönünden yuvalar tam yeterli değildir. Gıdaları satın alan şahıs, diyetisyen gibi gıdalar hakkında bilgisi olan bir kişi olmalıdır.⁶ Yuvalarda malı satın alan kimseler yönetici, muhasebeci, müdür, işçi, aşçı gibi şahıslardır.

Menü plânı yapan şahsın diyetisyen olması tercih edilir.^{3,6} Canım Yuvada menü plânını doktor yapmaktadır. Bunun dışında diğer yuvalarda öğretmen, müdür, muhasebeci, başhemşire bu görevi yapmaktadırlar.

Beslenme ve besinler, Ana okulu programında temel bir yer işgal etmelidir. Hayatın ilk yıllarında, çocukların büyüüp gelişmesi diğer yollara nazaran çok daha hızlıdır. Gerek çocuğun ailesi, ve gerekse Ana Okulları, çocuğun metabolizmasını büyümeyi ve besin ihtiyaçlarını, miktar ve cins bakımından karşılayabilecek nitelikte gıda temin etmelidir. Çocuklarda yeterli ve dengeli beslenme alışkanlıklarının temeli bu devrede atılır.

Gıdaların besleyici yönü yanında, sıcak insan ilişkilerini geliştiren bir yanı olmalıdır. Beslenme zamanı çocuklar için hem yuvada hem evde mutlu bir an olmalıdır. Beslenme esnasında çocuk gıdaların tadını ve kokusunu öğrenecek, kıvamını gözleyip değişik gıdaların renklerini görecektir. Çocuğa verilen yiyeceklerin kendi kültürel düzeyine yakın bir şekilde olması önemlidir. İleride çocuğun okulda karşılaşacağı yemek tarzında yemek servis edilmelidir. Yeni gıdaları öğrenme çocuğun dünya hakkındaki bilgilerini arttıracak, ve yaşamının ileri devresinde kendisine daha değişik, daha dengeli bir diyet temin edebilecektir.⁶

Çocuk başına düşen besinlerin ortalamasını inceleyecek olursak; yuvalarda et, tahıl, taze sebze meyva gibi besinler yeterlidir.²¹ Süt, yumurta, baklagiller normal ihtiyacın altında verilmektedir.

Çocuk başına düşen günlük kalori ve besin öğeleri ihtiyacı, alınması tavsiye edilen günlük kalori ve besin öğeleri istihkakının beşte üçü olan değerlerle mukayese edilmiştir. Çocukların yuvalarda günlük yiyecek ihtiyaçlarının beşte üçünü karşılamaları gerekmektedir.²¹ Bu mukayese souucuna göre toplam protein yeterlidir. Kalsiyum düşüktür. Demir, Uğur ve Çocuk Esirgeme Yuvaları dışında düşüktür. A vitamini Uğur Yuvasında düşük diğerlerinde normaldir. Thiamin, riboflavin, niacin hepsinde yeterlidir. C vitamininin, kayıplar göz önüne alındığından değeri düşmüştür. Süt; yoğurt, baklagiller, yuvaların bazısında meyva ve sarı sebzelerin yetersiz verilmesi ve sebze yemeklerinin çok artık bırakması sonucu olarak demir, kalsiyum ve A vitaminin yetersiz olmasına sebebiyet vermiştir.

Sağlık muayenelerinde çocukların genellikle normal görünüşlü olduğu gözlenmiştir. Boston standartlarına göre, kilo ve boy ölçüsünün en düşük sınırı 10 persentildir. Çocukların boy ve ağırlıklarının Boston Standartları ile mukayesesinde, boyları kilolarına nazaran daha düşük persentile girmektedir. Özellikle Çocuk Esirgeme Yuvasındaki çocukların % 30 unun boyu 10 persentildedir. Çocuk Esirgeme yuvası genellikle düşük gelirli ailelerin çocuklarının bakıldığı bir yuvadır. Dolayısıyla çocukların beslenme farkı boy ve ağırlık durumlarını etkilemektedir.

Çocukların dış muayenelerinde çürük dişli çocuk oranı: Uğur Yuvada 0, Kırhanlarda % 25, Canım Yuvada % 5, Zübeyde Hanım da % 29 Yüksek Öğretmen okulunda % 17, Çocuk Esirgemedede % 42dir.

Çocuklarda genel bir beslenme yetersizliği belirtisi görülmemesinin nedeni olarak, çalışan anne ve babaların çocukların besin ihtiyaçlarını karşılayabilme olanağına sahip olduklarını gösterebiliriz. Yuva ve evde yenilen yemekler birbirlerini takviye etmektedirler.

Artık bırakılan yiyecekler incelendiğinde; ençok sebze yemeklerinin tabakta artık olarak kaldığı gözlenmiştir. İkinci olarak meyva artık bırakılmaktadır. Etli sebze yemeği içinde bulunan et, çocuklar tarafından yenmemektedir. Bu sebzelerin kıymalı olarak pişirilmesi daha uygun olur. Et, köfte olarak çocuklar tarafından sevilmektedir ve hiç artık bırakılmamaktadır.

Çocuklar yiyecek ve besin maddeleri hakkında hiç eğitilmemektedirler. Çocukların bir diyetisyen tarafından eğitilmeleri çok olumlu ve gereklidir.

Özet ve Sonuç

Ankara Kentinin sosyo-ekonomik yönden farklı semtlerinden seçilen altı yuvada, 129 çocuğun sağlık ve beslenme durumları, soruşturma ve gözlem yöntemleri ile araştırılmış, elde edilen veriler değerlendirilmiştir. Yuvaların genel ve özel nitelikleri de incelenerek, iyi yuva özellikleri ile kıyaslanmıştır.

Araştırma sonuçları, çalışma kapsamında olan yuvalardaki çocukların büyüme ve sağlık durumlarının normal olduğunu, beslenme bozukluğu belirtilerinin genellikle mevcut olmadığını ortaya koymuştur. Yalnız çocuk Esirgeme Yuvasında boy ve ağırlığı standartlarının altında olan çocuk sayısı fazladır.

Besin tüketimi araştırmasının sonucu genellikle yuvalarda kalsiyum demir ve C vitaminin tavsiye edilen tüketim standartlarının altında olduğunu göstermiştir.

Artık miktarlar saptandığında ençok sebze yemeklerinin tabakta arttığı, sebze içine konulan kuşbaşı etin yenmeyip arttığı görülmüştür. Daha sonra gelen artık yiyecek meyvalardır.

Diş muayenesinde çürük diş yüzdesi, Canım Yuvada % 5 Yüksek Öğretmen Okulu Yuvasında % 17, Kırhanlarda % 25, Zübeyde Hanımında % 29, Çocuk Esirgeme de % 42 dir. Bu durum düzenli beslenme alışkanlığının diş sağlığına olan etkisini göstermek bakımından önemlidir.

Evdeki gelire annenin ortak olması aileyi ekonomik yönden güçlü kıldığından, çocukların besin ihtiyaçlarını karşılayabilme olanağına sahiptirler.

Araştırma ile, endüstrileşmiş toplumlarda bu tür çocuk bakım evlerine ihtiyaç olduğu, bu nedenle bu yuvaların daha verimli ve sağlıklı olması için özel yuvaları da içine alan bir çalışma yönetmeliğinin yürürlüğe konmasının zorunlu olduğu sonucuna varılmıştır.

Yuvalarda beslenme standartlarını kurmak, beslenme işlerini her yönüyle yönetmek, servis görevlilerini, çocukları ve ailelerini eğitmek için bu konuda eğitim görmüş personelin (diyetisyen vb) çalıştırılması gereği ortaya çıkmaktadır.

KAYNAKLAR

1. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı, Türkiye de Sosyal Değişme ve Sosyal Hizmetler, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Sosyal Hizmetler Genel Müdürlüğü Yayınları. III. Milli Sosyal Hizmetler Konferansı, 1968.
2. Oral, S.: Okul Öncesi Çocuklarda Beslenme Sorunu. Milli Produktivite Merkez Seminerleri, 1970.
3. Read, H. K.: The Nursery School. A Human Relationships Laboratory. Newyork. 1970.
4. Todd, E. V., Heffernan, H.: The Years Before School. Newyork 1964.
5. Gula, M.: Çocuk Bakımı Müesseseleri, Sağlık Sosyal Yardım Bakanlığı 17, 1972.
6. Chenoweth, D. A.: Standards and Progrits in Daycare Center Programs. Journal of the American Dietetic Association 60: 3, 1972.
7. Barnouw, E., Swan, A.: Adventures with Children in Nursery School and Kinder Garden. Newyork, 1960.
8. Ecstein, A., Türkiye'de Çocuk Hastalıkları ve Çocukların Korunması Problemleri. Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Yayınlarından No: 3, 1947.
9. Koksall, O.: Beslenme Sorunları, Doçentlik Tezi, Ankara. 1968.
10. Uzel, A.: Kayseri İline Bağlı Tomarza İlçe Merkezi ve 6 köyünde Beslenme Durumu ve Eğitimi Araştırması. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ev Ekonomisi Yüksek Okulu Çalışmalarından, 1970.
11. Oral, S. ve Elpek, S.: Hacettepe Bölgesinde Süt Çocuklarında Anemi Sıklığı, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi. S. 193, 1965.
12. Okçuoğlu, A., Arcasoy, A., Minnich, V., Tarcan, Y., Cin, Ş., Yörükoğlu, O., Demiroğlu, B. and Rende, F.: Pica in Turkey, American J. Clinical Nutrition 19: 125, 1966.
13. Kansu, C. A.: Infant Mortality in Turkish Villages. Turkish J. Pediatrics 3: 129, 1961.
14. Neyzi, O. ve Gürson, C. T.: İstanbul Bölgesi Çocuklarının Beslenme Durumu, Besin Simpozyumu, Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu, Ankara, S. 110, 1969.

15. Oral, S.: Okul Öncesi Çocuklarında Beslenme, Büyüme ve Gelişme, Doçentlik Tezi. Hacettepe Üniversitesi, 1971.
16. Özeryiğit, M., Toplum Hekimliği Araştırma Raporu. Kazan Sağlık Ocağı 1968.
17. Başaydın, İ.: Toplum Hekimliği Araştırma Raporu. Ortabereket Sağlık Ocağı, 1968.
18. Velicangil, S.: Koruyucu Hekimlik ve Halk Sağlığı, Ders Kitabı İstanbul, S. 115, 1965.
19. Özel, A.: Etimesgut Eğitim ve Araştırma Sağlık Gurubu Başkanlığına Bağlı 21 Köyde Beslenme, Büyüme ve Gelişme Üzerine Yapılan bir Araştırma. Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Toplum Hekimliği, 1969.
20. Şehitoğlu, İ.: Polikliniğe Müracaat Eden Personel Çocuklarından 0-2 Yaş Arasında Olanların Beslenme ve Gelişmeleri. TCDD Ankara Hastahanesi Çocuk Servisi. 1956.
21. Uzel, A.: Besin İhtiyaçları, ve Standardları. XXII. Milli Türk Tıp Kongresi Raporu. Türkiye Tıp Akademisi Mecmuası 7: Sayı III-2: 176. 1972.